

ДЕЯКІ ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ АДВОКАТОМ ПРАВА НА ЗАПИТ

Заборовський Віктор Вікторович

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права и процесу
Ужгородський національний університет

Одним з фундаментальних професійних прав адвоката є його право на запит, правова природа якого неодноразово була предметом нашого дослідження [1; 2]. В той же час, практична реалізація даного права певним чином ускладнена наявними недоліками законодавчого регулювання, яким є, зокрема, строк надання відповіді на адвокатський запит.

Питання щодо строку надання адвокату за його запитом відповідної інформації та (або) копій документів було вже предметом нашої наукової розвідки [3], де ми вказували на позитивність норми (ч. 2 ст. 24 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [4]), згідно з якою такий строк становить 5 робочих днів з дня отримання відповідними суб'єктами адвокатського запиту, що повинно забезпечити «ефективніший захист особи» [5]. На нашу думку, існування такого обмеженого строку надання відповіді на запит адвоката відповідає вимогам п. 21 Основних положень про роль адвокатів [6], згідно якого обов'язком компетентних влад є забезпечення адвокату можливості своєчасно знайомитися з інформацією, документами і матеріалами справи. В той же час, Закон передбачає можливість продовження зазначеного строку до 20 робочих днів, пов'язуючи це з випадками, коли запит стосується надання значного обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних.

На жаль, оціночний характер ключових понять («значний обсяг інформації» або «значна кількість даних») для продовження такого строку, на нашу думку, може нівелювати ефективність механізму отримання інформації за допомогою адвокатського запиту [7, с. 334]. К.А. Лубяна слушно відмічає, що практика свідчить про поширеність випадків необґрунтованого продовження цього строку до двадцяти робочих днів [8, с. 71], а значний строк надання інформації на запит робить його у багатьох випадках безглуздим [10, с. 41].

На жаль, аналогічне продовження строку розгляду запиту (в тому числі й щодо підстав) передбачено і положеннями ч. 4 ст. 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [11], що вказує на подібність практичної реалізації права на адвокатський запит та права на доступ до публічної інформації. Тож позитивним є положення законопроекту «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [12], яким передбачається також строк у п'ять робочих днів з дня отримання запиту для надання інформації за ним, який за аналогічних підстав може бути продовжено, але вже до десяти робочих днів.

Про ототожнення прав на запит адвоката та доступ до публічної інформації свідчить і положення щодо відшкодування фактичних витрат за виготовлення

копій документів за відповідним запитом (обсягом більш як 10 сторінок), граничні розміри якого в обох випадках встановлюється одним нормативним актом [13]. Слід відмітити, що конкретний розмір витрат встановлюється відповідним суб'єктом, до якого було направлено запит, а тому у вищезазначених Методичних рекомендаціях [14] слушно вказується, якщо такий суб'єкт не встановив розміру плати за копіювання або друк, інформація надається безкоштовно.

Проблема практичної реалізації вказаної норми полягає в тому, що адвокат заздалегідь може і не знати обсягу запитуваної ним інформації (до того ж положення профільного Закону, на відміну від згаданого законопроекту, чітко не вказують, що надання запитуваної інформації об'ємом до 10 сторінок є безкоштовним), що може суттєво ускладнити її отримання. Звичайно слухним є твердження А.В. Рагуліна, згідно з яким, враховуючи значимість адвокатської діяльності, необхідною є відмова від ідеї платності відповіді на адвокатські запити [15, с. 8]. Проте враховуючи сучасні соціально-економічні відносини, вважаємо за необхідне на законодавчому рівні закріпити положення про обов'язок відповідних суб'єктів надати інформацію у зазначені строки із додаванням рахунку за копіювання та друк, який в подальшому повинен бути сплачений адвокатом.

Позитивним, в аспекті як строків надсилання запитуваної інформації (документів), так і компенсації фактичних витрат, на наше переконання, є забезпечення можливості і надсилання запитів, і насамперед отримання відповідей на них в електронній формі. Слушним в цьому випадку є, зокрема положення п. 4 Порядку відшкодування фактичних витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на публічну інформацію, розпорядником якої є МОЗ України [16], відповідно до якого сканування (переведення в електронну форму) документів не є способом виготовлення копій документів, а тому розпорядник інформації не може стягувати плату за це.

Список літератури

1. Заборовський В.В., Стойка А.В. Право на адвокатський запит як один із основних елементів забезпечення належної реалізації конституційного права особи на професійну правничу допомогу. *Конституційно-правове будівництво на зламі епох: пошуки оптимальних моделей*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 3-4 травня 2019 р.). Ужгород: Ужгородський національний університет, 2019. С. 160-164.
2. Заборовский В.В. Правовой анализ некоторых аспектов права адвоката на адвокатский запрос по законодательству Украины. *Евразийская адвокатура*. 2014. № 2 (9). С. 48-51.
3. Заборовський В.В. Адвокатський запит у світлі прийняття Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Юридичні науки*. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2013. № 1(II). С. 24-27.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 62. Ст. 17.

5. Гребенюк С. Захист «озброїли» запитами. *Закони і Бізнес*. 2012. № 29 (1068). URL: zib.com.ua/files/issues_pdfs_ua/335.pdf
6. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам від 1 серпня 1990 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_835
7. Заборовський В.В., Бисага Ю.М., Булеца С.Б. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 650 с.
8. Лубяна К. А. Проблеми реалізації прав адвоката. *Цивілістична процесуальна думка*. 2016. № 4. С. 69-73
9. Адыгезалова Г.Э., Ковалева Ю.Н. Об адвокатском запросе в уголовном процессе и при разрешении юридических конфликтов. *Теория и практика общественного развития*. 2020. № 3. URL: teoriapractica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2020/3/law/adygezalova-kovaleva.pdf
10. Булычев Е. Н., Парвазова Д. Р. Проблемы реализации адвокатом права на получение сведений и информации посредством адвокатского запроса. *Евразийская адвокатура*. 2017. № 2 (27). С.47-51.
11. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.
12. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: проект Закону України від 06.09.2018 р. № 9055 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64557.
13. Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію: Постанова Кабінету Міністрів від 13 липня 2011 р. № 740. *Офіційний вісник України*. 2011. № 54. Ст. 22.
14. Методичні рекомендації щодо підготовки адвокатських запитів та складання протоколів про адміністративні правопорушення за ст. 2123 КУпАП. 2015. URL: kmrada-unba.org/wp-content/uploads/2015/11/метод_адв.запит-Редактир.pdf
15. Рагулин А.В. Законопроект об адвокатском запросе: комментарии и предложения. *Адвокат*. 2014. № 9. С. 8.
16. Порядок відшкодування фактичних витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на публічну інформацію, розпорядником якої є МОЗ України: наказ МОЗ України від 06.05.2014 р. № 299. *Офіційний вісник України*. 2014. № 48. Ст. 16.